

МОДЕЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КВАЛІФІКОВАНИХ БАСКЕТБОЛІСТОК НА ОСНОВІ ВРАХУВАННЯ ІГРОВОГО АМПЛУА

Сушко Р. О.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Сушко Р. О. МОДЕЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КВАЛІФІКОВАНИХ БАСКЕТБОЛІСТОК НА ОСНОВІ ВРАХУВАННЯ

Анотація. Дослідження присвячене вивченню модельних характеристик кваліфікованих баскетболісток з урахуванням ігрового амплуа (розігруючий, атакуючий захисник, легкий форвард, важкий форвард, центровий) на засадах показників змагальної діяльності гравців Української жіночої баскетбольної ліги сезону 2009/2010 років. Наголошено, що відмінності у модельних характеристиках кваліфікованих баскетболісток обумовлені ігровим амплуа спортсменок та особливостями індивідуальних, групових і командних тактичних побудов.

Ключові слова: змагання, баскетбол, гравець, кваліфікація, амплуа, техніка, тактика, модель, характеристика, діяльність, спеціалізація.

Аннотация. Сушко Р. А. Модельные характеристики квалифицированных баскетболисток на основании учета игрового амплуа. Исследование посвящено изучению модельных характеристик квалифицированных баскетболисток с учетом игрового амплуа (разыгрывающий, атакующий защитник, легкий форвард, тяжелый форвард, центральной) на основании показателей соревновательной деятельности игроков украинской женской баскетбольной лиги сезона 2009/2010 годов. Отмечено, что отличия в модельных характеристиках квалифицированных баскетболисток обусловлены игровым амплуа спортсменок и особенностями индивидуальных, групповых и командных тактических построений.

Ключевые слова: соревнование, баскетбол, игрок, квалификация, амплуа, техника, тактика, модель, характеристика, деятельность, специализация.

Abstract. Sushko R. Model descriptions of skilled basketball-players on the basis of account of playing line of functions. Research is devoted to the study of model descriptions of skilled basketball-players taking into account the playing line (performing, attacking defender, an easy forward, heavy forward, is central) of functions on the basis of competition performance indicators of players of the Ukrainian womanish basketball league of season 2009/2010 years. It is marked, that differences in model descriptions of skilled basketball-players conditioned by the playing line of business of sportswomen and features of individual, group and command tactical constructions.

Key words: competition, basketball, player, qualification, line of functions, technique, tactic, model, description, activity, specialization.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний рівень розвитку баскетбо-

лу характеризується високим рівнем конкуренції, який вимагає подальшого вдосконалення процесів підготовки і змагальної діяльності кваліфікованих спортсменок. Центральне місце в структурі удосконалення

© Сушко Р. О. 2011

цих процесів належить управлінню та його складовим елементам – плануванню, проектуванню, моделюванню, прогнозуванню, оцінці, інтерпретації, контролю та корекції їх результатів.

Ефективне управління процесами змагальної діяльності та системи підготовки спортсменів у значному ступені детерміноване використанням моделей (стандартом, еталоном, наявним або умовним). Розробка і використання моделей пов'язані з моделюванням – процесом вивчення, побудови і використання моделей у спортивній теорії та практиці.

Моделі, які використовуються у спорті поділяються на дві основні групи. Першу групу складають моделі, які визначають структуру змагальної діяльності, характеризують різні сторони підготовленості спортсменів, віддзеркалюють морфологічні особливості організму і створюють можливості для досягнення заданого рівня майстерності. Другу групу складають моделі, які віддзеркалюють тривалість і динаміку досягнення спортивної майстерності в різних структурних утвореннях (макро-, мезо- і мікроциклах) і моделі цих структурних утворень, моделі тренувальних занять і їх частин, моделі окремих тренувальних вправ та їх комплексів.

Для ефективного управління навчально-тренувальним процесом і змагальною діяльністю в баскетболі необхідно знати структурні особливості, що характеризують різні аспекти техніко-тактичної діяльності баскетболісток різного віку, статі, кваліфікації та ігрової спеціалізації. Знання про структуру управління спортивним тренуванням і змагальною діяльністю, чинники її забезпечення та реалізації створюють необхідні передумови для досягнення планованого спортивного результату. Проте його практичне відтворення залежить від здібностей окремих баскетболісток або команди в цілому до реалізації цих передумов на відповідальних офіційних змаганнях.

Проектування моделей і визначення модельних характеристик техніко-тактичної діяльності в баскетболі є актуальною проблемою внаслідок відсутності остаточної визначеності в теорії спорту основних методичних підходів до її розв'язання.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи кафедри спортивних ігор Національного університету фізичного виховання і спорту України. Напрямок дослідження відповідає тематиці Зведеного плану науково-дослідних робіт у сфері фізичної культури і спорту на 2006/2010 роки за напрямом: II. «Методологічні та організаційно-методичні основи раціональної підготовки», узагальнена тема 2.1 «Побудова процесу підготовки спортсменів у різних структурних утвореннях», основна тема 2.1.3 «Підвищення ефективності тренувального процесу та змагальної діяльності спортсменів високої кваліфікації у спортивних іграх».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема проектування моделей і визначення модельних характеристик не є новою в сучасній теорії спорту. Однією з перших праць, автором якої ґрунтовно розглянуто теоретичні передумови застосування моделювання в спортивному тренуванні, є монографія «Моделирование процесса спортивной тренировки» [1]. У даному дослідженні розглянуто теоретичні та методичні підходи до проектування моделей при дії фізичного навантаження різного характеру на ор-

ганізм спортсменів. На підставі найбільш загальних принципів взаємовідношень організму спортсменів з навколишнім середовищем будуються математичні моделі процесів. Аналіз цих процесів дозволяє робити припущення про можливості проектування моделей фізичного навантаження і його цілеспрямованого використання. Автором монографії розглянуто проектування моделі тренувального процесу та можливі методи визначення перспективності спортсменів для подальших занять визначеним видом спорту.

До складу моделі входять показники, які в найбільшому ступені визначають рівень спортивних результатів, успішність спортивного вдосконалення. Такі показники, що входять до складу моделі, є модельними характеристиками. Вони визначають дві сторони – якісну, яка відображає перелік самих специфічних для баскетболу характеристик та їх рангову значущість для ефективності змагальної діяльності, та кількісну, яка містить цифрові значення рівня основних якостей, властивостей і здібностей [2]. Модельні характеристики є найважливішою підсистемою загальної системи спортивної підготовки і змагальної діяльності в сучасному баскетболі й складають основу комплексного контролю [3]. Чим ширший спектр рівнів моделі, досліджуваної в процесі комплексного контролю і управління, тим точніше одержувані оцінки станів і різних сторін підготовленості баскетболісток.

Структура моделі, систематизація модельних характеристик у баскетболі будується на основі узагальнених (загальних для груп видів спорту) характеристик, їх ієрархічного розподілу в «моделі гравця» і визначається з урахуванням певних ієрархічних відносин її складових – змагальної діяльності, спеціальної підготовленості і функціональних можливостей баскетболісток. Рівень значущості кожної складової обумовлений переважною спрямованістю підготовки баскетболісток, специфічними закономірностями тренувального процесу і тому залежить від конкретного етапу багаторічної спортивно-ї підготовки [4–6]. При цьому особливо наголошується, що управління тренувальним процесом і змагальною діяльністю на основі оцінки модельних характеристик нижчих рівнів без урахування вищих методологічно неправомірне, помилкове [7]. Обов'язковою є така послідовність, коли оцінка модельних характеристик вищих рівнів передуює оцінці модельних характеристик баскетболісток більш низьких ієрархічних рівнів.

Дисертація [8] присвячена розгляду питань застосування моделювання в практиці змагальної діяльності та спортивному тренуванні в баскетболі. На засадах основних принципів моделювання розроблено технологію підготовки юних баскетболістів до змагальної діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей організму та техніко-тактичної підготовленості спортсменів, орієнтації на їх провідні властивості та здібності, які дають певні переваги в процесі змагальної діяльності.

У дослідженні зроблено педагогічний аналіз змагальної діяльності, який з достатнім ступенем надійності дозволив визначити ряд тенденцій розвитку баскетболу, і на цих засадах, побудувати модель техніко-тактичних показників для жіночої збірної команди України, що передбачає усунення відставань від провідних збірних команд європейського континенту [9]. Особливостями змагальної діяльності в аспекті

Таблиця 1

Показники техніко-тактичних дій розігруючих гравців та атакуючих захисників у іграх жіночої Української суперліги сезону 2009/2010 років, n=16

Показники техніко-тактичних дій	Розігруючий гравець			Атакуючий захисник		
	\bar{X}	x	S	\bar{X}	x	S
Зіграний час	30,94	2,09	5,93	28,99	2,46	6,95
2-очкові кидки	5,94	1,14	3,23	6,33	1,03	2,9
Влучні 2-очкові кидки	2,8	0,52	1,47	2,98	0,59	1,68
% влучань 2-очкових кидків	47,16	2,84	8,02	46,51	3,7	10,46
3-очкові кидки	3,98	0,52	1,47	3,31	0,45	1,27
Влучні 3-очкові кидки	1,35	0,23	0,64	1,06	0,18	0,5
% влучань 3-очкових кидків	33,53	2,77	7,83	29,99	4,07	11,52
Штрафні кидки	2,38	0,51	1,44	2,56	0,54	1,52
Влучні штрафні кидки	1,79	0,42	1,2	1,84	0,35	0,98
% влучань штрафних кидків	76,46	4,01	11,35	73,86	3,73	10,56
Підбори в атаці	0,94	0,15	0,41	1,08	0,2	0,56
Підбори в захисті	2,89	0,29	0,82	2,99	0,33	0,94
Всі підбори	3,83	0,35	0,99	4,08	0,39	1,1
Результативні передачі	3,11	0,16	0,44	3,15	0,43	1,21
Фоли гравця	2,2	0,18	0,5	1,99	0,2	0,57
Фоли на гравці	1,68	0,38	1,07	1,41	0,26	0,74
Втрати	2,75	0,36	1,03	2,34	0,33	0,93
Перехоплення	1,75	0,37	1,04	1,65	0,2	0,55
Блок-шоти гравця	0,1	0,05	0,13	0,28	0,11	0,3
Блок-шоти на гравці	0,2	0,05	0,14	0,36	0,24	0,67
Ефективність	11,16	0,89	2,53	11,40	1,45	4,11
Набрані очки	11,46	1,03	2,93	10,91	1,17	3,32

Примітка: \bar{X} – середнє арифметичне; x – помилка середнього арифметичного; S – стандартне відхилення

техніко-тактичних дій кращих збірних команд чемпіонату Європи 2007 року є наступні: 1) створення типової тактичної моделі гри; 2) зосередження на ефективних діях окремих гравців, що володіють високою індивідуальною майстерністю та атлетизмом; 3) тактичні дії в нападі менше будуються на багатоходових комбінаціях, перевага віддається швидким і чітким взаємодіям 2–3 гравців; 4) підвищення динаміки гри за допомогою переміщення гравців без м'яча; 5) при тактичних діях у захисті перевага надається індивідуальним активним формам протидії супернику.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Основні наукові та методичні підходи до проблематики проектування моделей і визначення модельних характеристик досить детально висвітлені в сучасній науковій та методичній літературі. Однак, до кінця не з'ясованими залишаються питання впливу

ігрового амплуа кваліфікованих баскетболісток на модельні характеристики їх техніко-тактичної діяльності. Дискусійними залишаються питання стосовно особливостей проектування моделей техніко-тактичної діяльності кваліфікованих баскетболісток. Зокрема, пропонуються п'ять основних способів кількісної оцінки та їх комплексні поєднання: допустимі діапазони, усереднені показники, мінімально-необхідні показники, максимально-достатні показники, максимальні показники. Кожний з вищезазначених способів має певні переваги і недоліки.

Завдання дослідження:

1. Визначити модельні характеристики техніко-тактичної діяльності кваліфікованих баскетболісток з урахуванням їх ігрового амплуа.
2. Сформулювати основні методичні підходи до проектування моделей техніко-тактичної діяльності

Таблиця 2

Показники техніко-тактичних дій легких і важких форвардів та центрових гравців у іграх жіночої Української суперліги сезону 2009/2010 років, n=24

Показники ТТД	Легкий форвард			Важкий форвард			Центровий		
	\bar{X}	x	S	\bar{X}	x	S	\bar{X}	x	S
Зіграний час	30,19	1,12	3,17	26,66	1,73	4,89	30,15	1,5	4,25
2-очкові кидки	8,65	1,03	2,91	9,21	1,06	2,99	9,75	1,25	3,54
Влучні 2-очкові кидки	4,19	0,5	1,41	4,35	0,56	1,58	4,73	0,59	1,66
% влучань 2-очкових кидків	48,39	1,4	3,97	46,69	1,75	4,96	48,83	2,04	5,76
3-очкові кидки	2,86	0,41	1,15	2,61	0,67	1,88	2,06	0,76	2,16
Влучні 3-очкові кидки	0,89	0,17	0,49	0,79	0,22	0,63	0,66	0,25	0,7
% влучань 3-очкових кидків	28,31	2,98	8,44	21,48	5,24	14,81	20,01	5,98	16,92
Штрафні кидки	3,59	0,56	1,57	3,25	0,47	1,33	3,6	0,59	1,66
Влучні штрафні кидки	2,59	0,44	1,24	2,38	0,36	1,01	2,56	0,36	1,01
% влучань штрафні кидки	71,44	4,43	12,52	71,49	2,54	7,2	72,85	1,69	4,77
Підбори в атаці	2,15	0,31	0,89	2,29	0,33	0,93	3,05	0,45	1,28
Підбори в захисті	4,23	0,44	1,25	4,55	0,36	1,01	5,05	0,49	1,39
Всі підбори	6,38	0,68	1,91	6,84	0,62	1,74	8,1	0,91	2,58
Результативні передачі	2,01	0,33	0,94	1,39	0,23	0,64	1,99	0,5	1,43
Фоли гравця	2,81	0,26	0,75	2,6	0,18	0,5	2,09	0,13	0,36
Фоли на гравці	1,96	0,14	0,39	1,45	0,24	0,67	2,08	0,43	1,21
Втрати	2,43	0,17	0,48	2,48	0,21	0,58	2,64	0,41	1,16
Перехоплення	1,5	0,17	0,49	1,14	0,17	0,48	1,2	0,1	0,29
Блок-шоти гравця	0,5	0,08	0,23	0,88	0,16	0,44	0,58	0,12	0,35
Блок-шоти на гравці	0,26	0,05	0,13	0,24	0,04	0,12	0,19	0,03	0,08
Ефективність	14,05	0,97	2,75	13,55	1,51	4,26	15,76	1,61	4,56
Набрані очки	13,59	1,01	2,84	13,4	1,61	4,55	13,99	1,34	3,8

Примітки: \bar{X} – середнє арифметичне; x – помилка середнього арифметичного; S – стандартне відхилення

кваліфікованих баскетболісток.

Методи дослідження:

- методи отримання ретроспективної інформації: аналіз і узагальнення спеціальної наукової і науково-методичної літератури, статистичних матеріалів комплексних наукових груп, перегляд і аналіз відеокасет, узагальнення передового педагогічного досвіду;
- методи збирання поточної інформації: педагогічні спостереження і аналіз змагальної діяльності в баскетболі;
- моделювання техніко-тактичної діяльності в баскетболі;
- методи математичної статистики.

Об'єкт дослідження – техніко-тактична діяльність кваліфікованих баскетболісток.

Предмет дослідження – модельні характеристики техніко-тактичної діяльності кваліфікованих баскетболісток.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Педагогічний аналіз показників техніко-тактичної діяльності кращих баскетболісток за своїм амплуа дозволяє виявити модельні характеристики, які безпосередньо впливають на ефективність їх змагальної діяльності та необхідні в якості зразка для формування подібних показників у кваліфікованих баскетболісток у навчально-тренувальному процесі.

В табл. 1 і 2 наведено показники техніко-тактичної діяльності 40 баскетболісток стартових складів 8 клубів Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 рр. у календарних іграх та іграх play-off з урахуванням ігрової спеціалізації: розігруючий гравець, атакуючий захисник, легкий форвард, важкий форвард, центровий гравець. Ці показники дозволяють деталізувати й уточнити модельні характеристики техніко-тактичної діяльності кваліфікованих баскетболісток.

Наведено двадцять три показники техніко-так-

тичної діяльності кваліфікованих баскетболісток Української жіночої суперліги в сезоні 2009/2010 років, отримані з урахуванням ігрової спеціалізації спортсменок, які отримані в календарних іграх та іграх play-off.

Аналіз даних табл. 1 і 2 дозволяє стверджувати про наявність певних відмінностей і подібностей у структурі техніко-тактичної діяльності кваліфікованих баскетболісток різної ігрової спеціалізації: розігруючий гравець, атакуючий захисник, легкий форвард, важкий форвард, центровий гравець.

Показники зіграного часу практично не відрізняються у представників різних амплуа: розігруючий гравець – $30,94 \pm 2,09$ хв, атакуючий захисник – $28,99 \pm 2,46$ хв, легкий форвард – $30,19 \pm 2,12$ хв, важкий форвард – $26,66 \pm 1,73$ хв, центровий – $30,15 \pm 1,5$ хв.

Показники ефективності виконання штрафних кидків у баскетболісток різних ігрових спеціалізацій також не мають істотних особливостей: розігруючий гравець – $76,46 \pm 4,01$ %, атакуючий захисник – $73,86 \pm 3,73$ %, легкий форвард – $71,44 \pm 4,43$ %, важкий форвард – $71,49 \pm 2,54$ %, центровий – $72,85 \pm 1,69$ %. Це розповсюджується і на показники ефективності виконання двохочкових кидків: розігруючий гравець – $47,16 \pm 2,84$ %, атакуючий захисник – $46,51 \pm 3,7$ %, легкий форвард – $48,39 \pm 1,4$ %, важкий форвард – $46,69 \pm 1,75$ %, центровий – $48,83 \pm 2,04$ %.

У показниках ефективності виконання трьохочкових кидків наявні певні відмінності, які обумовлені особливостями тактичних планів гри в сучасному жіночому баскетболі: більш високі показники притаманні розігруючим гравцям, атакуючим захисникам і легким форвардам: $33,53 \pm 2,77$, $29,99 \pm 4,07$ і $28,31 \pm 2,98$ % відповідно. У важких форвардів і центрових гравців ці показники значно нижчі: $21,48 \pm 5,24$ і $20,01 \pm 5,98$ % відповідно.

Підбори м'яча є одним з ключових елементів структури техніко-тактичної діяльності в сучасному баскетболі. Підбір м'яча на кошику суперника дозволяє продовжити атаку і результативно її завершити. Підбір м'яча на кошику своєї команди свідчить про досконалий захист і дозволяє розпочати атаку на кошик суперника. Показникам підборів м'яча притаман-

ні певні особливості, які обумовлені розташуванням гравців на майданчику в нападі та захисті, тактичними особливостями ведення гри командою або окремими гравцями, фізичними (силові, швидкісно-силові) та антропометричними (зріст, вага) можливостями гравців. Найбільш високі показники підборів м'яча мають центрові гравці – $8,1 \pm 0,91$ підборів за гру. Менш високі показники мають гравці лінії нападу: важкі форварди – $6,84 \pm 0,62$ підборів за гру; легкі форварди – $6,38 \pm 0,68$ підборів за гру. Найменші показники зафіксовано у гравців лінії захисту: атакуючий захисник – $4,08 \pm 0,39$ підборів за гру; розігруючий гравець – $3,83 \pm 0,35$ підборів за гру.

Показники втрат і перехоплень м'яча, кількості фолів, які отримав гравець, і кількості фолів, які отримали гравці команди-суперника при протидії цьому гравцеві, не мають істотних відмінностей, що обумовлені ігровою спеціалізацією.

Показники набраних очок і ефективності (у балах) мають тенденцію до більш високих показників у баскетболісток лінії атаки і центрових гравців: розігруючий: $11,16 \pm 0,89$ (бали), $11,46 \pm 1,03$ (очки); атакуючий захисник: $11,4 \pm 1,45$ (бали), $10,91 \pm 1,17$ (очки); легкий форвард: $14,05 \pm 0,97$ (бали), $13,59 \pm 1,01$ (очки); важкий форвард: $13,55 \pm 1,51$ (бали), $13,4 \pm 1,61$ (очки); центровий: $15,76 \pm 1,61$ (бали), $13,99 \pm 1,34$ (очки).

На рис. 1 наведено модель ефективності розігруючих – гравців Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 років. Проаналізовано показники 8 гравців стартових складів у 43 іграх.

На рис. 2 наведено модель ефективності атакуючих захисників – гравців Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 років. Проаналізовано показники 8 гравців стартових складів у 43 іграх.

На рис. 3 наведено модель ефективності легких форвардів – гравців Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 років. Проаналізовано показники 8 гравців стартових складів у 43 іграх.

На рис. 4 наведено модель ефективності важких форвардів – гравців Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 років. Проаналізовано показники 8 гравців стартових складів у 43 іграх.

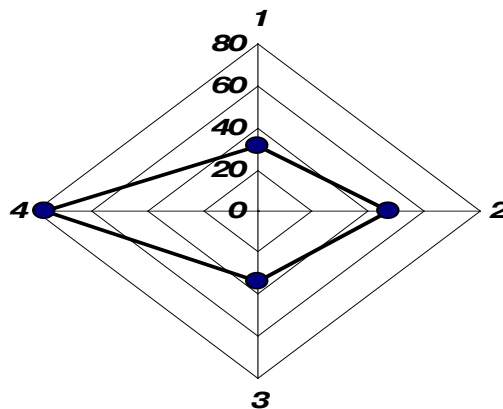

Рис. 1. Модель ефективності кидків кваліфікованих баскетболісток Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 рр.: ігрова спеціалізація – розігруючий, середня кількість набраних очок у грі – 11,46: шкала 0–1 – час перебування гравця у грі – 30,94 хв; шкала 0–2 – реалізація двохочкових кидків – 47,16 % від загальної кількості кидків; шкала 0–3 – реалізація трьохочкових кидків – 33,53 % від загальної кількості кидків; шкала 0–4 – реалізація штрафних кидків – 76,46 % від загальної кількості кидків

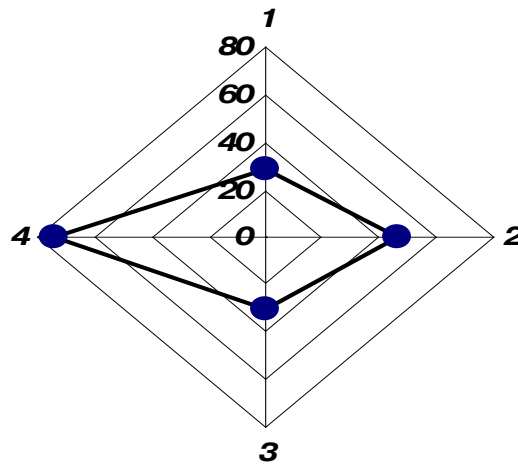

Рис. 2. Модель ефективності кидків кваліфікованих баскетболісток української жіночої суперліги сезону 2009/2010 рр.: ігрова спеціалізація – атакуючий захисник, середня кількість набраних очок у грі – 10,91; шкала 0–1 – час перебування гравця у грі – 28,99 хв; шкала 0–2 – реалізація двохочкових кидків – 46,51 % від загальної кількості кидків; шкала 0–3 – реалізація трьохочкових кидків – 29,99 % від загальної кількості кидків; шкала 0–4 – реалізація штрафних кидків – 73,86 % від загальної кількості кидків

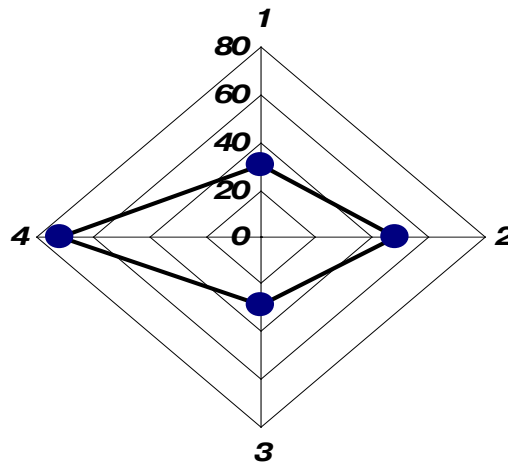

Рис. 3. Модель ефективності кидків кваліфікованих баскетболісток Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 рр.: ігрова спеціалізація – легкий форвард, середня кількість набраних очок у грі – 13,59; шкала 0–1 – час перебування гравця у грі – 30,19 хв; шкала 0–2 – реалізація двохочкових кидків – 48,39 % від загальної кількості кидків; шкала 0–3 – реалізація трьохочкових кидків – 28,31 % від загальної кількості кидків; шкала 0–4 – реалізація штрафних кидків – 71,44 % від загальної кількості кидків

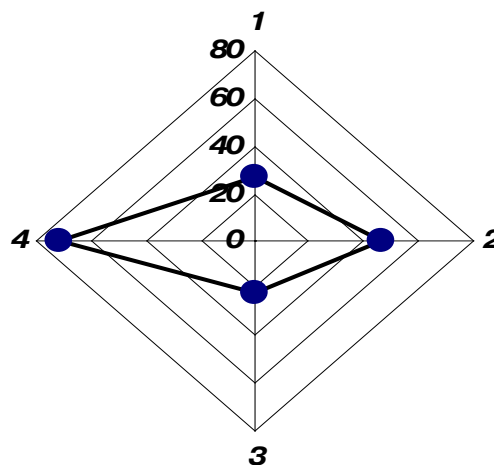

Рис. 4. Модель ефективності кидків кваліфікованих баскетболісток Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 рр.: ігрова спеціалізація – важкий форвард, середня кількість набраних очок у грі – 13,4; шкала 0–1 – час перебування гравця у грі – 26,66 хв; шкала 0–2 – реалізація двохочкових кидків – 46,69 % від загальної кількості кидків; шкала 0–3 – реалізація трьохочкових кидків – 21,48 % від загальної кількості кидків; шкала 0–4 – реалізація штрафних кидків – 71,49 % від загальної кількості кидків

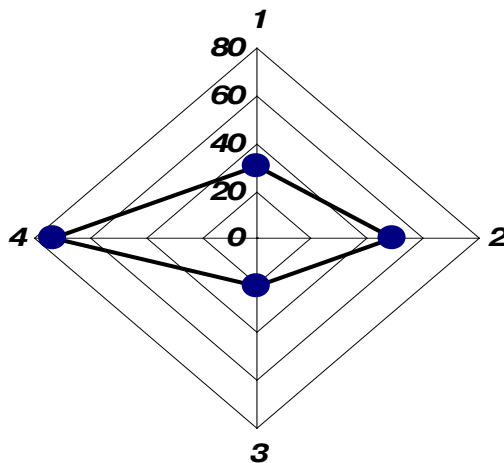

Рис. 5. Модель ефективності кидків кваліфікованих баскетболісток Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 рр.: ігрова спеціалізація – центровий, середня кількість набраних очок у грі – 13,99: шкала 0–1 – час перебування гравця у грі – 30,15 хв; шкала 0–2 – реалізація двохочкових кидків – 48,83 % від загальної кількості кидків; шкала 0–3 – реалізація трьохочкових кидків – 20,01 % від загальної кількості кидків; шкала 0–4 – реалізація штрафних кидків – 72,85 % від загальної кількості кидків

На рис. 5 наведено модель ефективності центрових – гравців Української жіночої суперліги сезону 2009/2010 років. Проаналізовано показники 8 гравців стартових складів у 43 іграх.

Педагогічний аналіз модельних показників ефективності кидків кваліфікованих баскетболісток Української жіночої баскетбольної суперліги сезону 2009/2010 років з урахуванням ігрових спеціалізацій спортсменок, які представлені у вигляді моделей на рис. 1–5, дозволяє виокремити певні відмінності, а саме:

- ефективності кидків важкого форварда притаманні високі показники загальної ефективності (13,4 очки за гру) і ефективності двохочкових кидків (46,69 %) при достатньо низьких показниках ефективності виконання трьохочкових кидків (21,48 %);
- модельні характеристики ефективності кидків розігруючого гравця мають низькі показники загальної результативності (11,46 очки за гру) та найбільш високі показники ефективності виконання трьохочкових кидків (33,53 %);
- модельні характеристики ефективності кидків атакуючого захисника мають найнижчі показники загальної результативності (10,91 очки за гру), достатньо високі показники ефективності виконання штрафних кидків (73,86 %) та ефективності виконання трьохочкових кидків (29,99 %);
- модельні характеристики ефективності кидків легкого форварда характеризуються найвищими показниками ефективності виконання двохочкових кидків (48,39 %) при достатньо високих показниках ефективності виконання трьохочкових кидків (28,31 %) і загальної ефективності (13,59 очки за гру);
- для модельних характеристик і ефектив-

ності кидків центрального гравця характерні найвищі показники загальної ефективності (13,99 очки за гру) і ефективності виконання двохочкових кидків (48,83 %) при найнижчих показниках ефективності виконання трьохочкових кидків (20,01 %).

Висновки:

1. Проектування моделей техніко-тактичної діяльності кваліфікованих баскетболісток повинно ґрунтуватися на принципі: чим вища кваліфікація баскетболістки, тим більше може бути розбіжностей у її показниках техніко-тактичної діяльності порівняно з усередненими модельними показниками. Для кваліфікованих баскетболісток більш притаманна індивідуальна модель ефективності техніко-тактичної діяльності.

2. Модельні характеристики загальної ефективності мають тенденцію до більш високих показників у баскетболісток лінії атаки і центрових гравців: розігруючий – 11,16±0,89 (бали); атакуючий захисник – 11,4±1,45 (бали); легкий форвард – 14,05±0,97 (бали); важкий форвард – 13,55±1,51 (бали); центровий – 15,76±1,61 (бали). Крім того, наявні суттєві відмінності в показниках трьохочкових кидків (кількість спроб, кількість закинутих м'ячів, ефективність) – більш високі показники зафіксовано у розігруючих і атакуючих захисників. Центровим гравцям, легким і важким форвардам притаманні більш високі показники підборів м'яча (підбори м'яча в атаці, в захисті та загальна кількість) і блок-шотів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку ґрунтуються на необхідності вивчення модельних характеристик у кваліфікованих спортсменів у чоловічому баскетболі та виявленню відмінностей, які обумовлені ігровим амплуа та статевим диморфізмом.

Література:

1. Друзь В. А. Моделирование процесса спортивной тренировки / В. А. Друзь. – К. : Здоров'я, 1976. – 96 с.
2. Дорошенко Е. Сучасні методичні принципи оцінювання спортивної майстерності в баскетболі / Е. Дорошенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – К. : НУФВСУ, 2008. – № 2. – С. 3–6.
3. Дорошенко Е. Ю. Теоретичні аспекти змагальної діяльності у спортивних іграх / Е. Ю. Дорошенко,

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Р. О. Кириченко, М. О. Хабарова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 3. – С. 19–23.

4. *Фураева Н. В. Структура подготовки баскетбольных команд в годичном соревновательно-тренировочном цикле: дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры» / Н. В. Фураева. – М., 2001. – 158 с.*

5. *Чернов С. В. Организационно-методические и технологические аспекты управления олимпийской подготовкой женской сборной команды РФ по баскетболу (на основе целевой комплексной программы): дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры» / С. В. Чернов. – М., 2000. – 229 с.*

6. *Сушко Р. О. Моделювання як чинник управління змагальною діяльністю баскетболісток високої кваліфікації / Р. О. Сушко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – К., 2008. – № 3. – С. 4.*

7. *Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.*

8. *Хуцинский Т. Спортивная подготовка женщин-баскетболисток в аспекте полового диморфизма: автореф. дисс. ... доктора пед. наук: спец. 13.00.04. «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры». – СПб., 2004. – 53 с.*

9. *Кириченко Р. О. Орієнтовно-оптимальні показники техніко-тактичної діяльності кваліфікованих баскетболісток / Р. О. Кириченко // Буковинський науковий спортивний вісник. – Випуск 3. – Чернівці : ЧНУ, 2007. – С. 302–307.*